

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/231302,Grob-Nieznanego-Zolnierza-miejsce-pamieci-Polakow-walczacych-za-Ojczyzne.html>
27.02.2026, 19:10

Grób Nieznanego Żołnierza - miejsce pamięci Polaków walczących za Ojczyznę

2 listopada 1925 r. pod kolumnadą Pałacu Saskiego w Warszawie odsłonięto Grób Nieznanego Żołnierza. Podczas uroczystej ceremonii złożono w nim szczątki bezimiennego żołnierza poległego w walce o niepodległość i granice II Rzeczypospolitej Polskiej.

[II Rzeczpospolita \(II RP\)](#)

02.11

Plac Piłsudskiego: na pierwszym planie cokół pomnika księcia Józefa Poniatowskiego, w tle Grób Nieznanego Żołnierza wśród gruzów Pałacu Saskiego. Fot. AIPN

Decyzję o budowie monumentu podjęto już w styczniu. Wykonanie projektu powierzono rzeźbiarzowi Stanisławowi Ostrowskiemu. 4 kwietnia 1925 r. w Ministerstwie Spraw Wojskowych przygotowano losowanie pola bitwy, z którego zostaną ekshumowane szczątki polskiego żołnierza. Skupiono się głównie na bitwach wojny polsko-bolszewickiej, ale na liście była także obrona Lwowa z 1918 r. I to właśnie na nią padł wybór.

Pierwszy na świecie Grób Nieznanego Żołnierza powstał w Paryżu w 1920 r. W Polsce, wzorem francuskich sojuszników, działania podjęto już rok później. W tym celu powołano 30 listopada 1923 r. Tymczasowy Komitet Organizacyjny Budowy Pomnika Nieznanego Żołnierza. Jednak po krótkim czasie prace ustały. I prawdopodobnie dlatego, rankiem 2 grudnia 1924 r., przed pomnikiem ks. Józefa Poniatowskiego na placu Saskim znaleziono płytę z piaskowca z napisem

„Tu spoczywają zwłoki nieznanego żołnierza poległego za ojczyznę”. Ta oddolna inicjatywa zmotywowała oficjalny Komitet.

Wykopano trzy trumny. Wyboru tej, która na zawsze pozostanie symbolem bohaterstwa polskiego żołnierza, dokonała 29 października 1920 r. Jadwiga Zarugiewiczowa, matka Konstantego, który bronił Lwowa przed Ukraińcami i poległ, walcząc z bolszewikami. Po otwarciu trumny okazało się, że wybór padł na żołnierza bez szarży. Jednak maciejówka z orzełkiem wskazywała na to, że był to ochotnik – wojacy regularnego wojska nosili rogatywki. Pochowany miał przestrzeloną głowę oraz nogę, a jego wiek ustalono na ok. 14 lat. Po podniosłych uroczystościach, 1 listopada 1925 r. trumna wyruszyła ze Lwowa do Warszawy.

- Kim jesteś ty? Nie wiem. Gdzie dom twój rodzinny? Nie wiem. Kto twoi rodzice? Nie wiem. I wiedzieć nie chcę i wiedzieć nie będę, aż do dnia sądnego. Wielkość Twoja w tem, żeś nieznany. (...) Nazywasz się Milijon, bo miliony złożyły w Tobie swe ukochanie i swe katusze. Nazywasz się Milijon, a imię Twoje czterdzieści i cztery. A życie Twoje – trud trudów. Sława, sława, sława – powiedział podczas mszy świętej w katedrze św. Jana ks. Antoni Szlagowski w trakcie swojej homilii.

2 listopada odbyło się uroczyste odsłonięcie Grobu z udziałem najwyższych władz państwowych, w tym Prezydenta RP Stanisława Wojciechowskiego.

Warto przypomnieć, że pierwszy Grób Nieznanego Żołnierza w Polsce odsłonięto w Łodzi 22 marca 1925 r., a więc ponad pół roku wcześniej.

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

II Rzeczpospolita

Artykuł